

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Sistemi i Pagesave në Kosovë

P r i s h t i n ë , 2 0 1 8

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Sistemi i Pagesave në Kosovë

BOTUES ©Banka Qendrore e Republikës së Kosovës
Departamenti i Sistemit të Pagesave
33 Garibaldi, Prishtinë 10000
Tel: ++381 38 222 055
Fax: ++381 38 243 763

FAQJA E INTERNETIT www.bqk-kos.org

ADRESA ELEKTRONIKE paymentsystems@bqk-kos.org

Departamenti i Sistemeve të Pagesave

Sistemi i Pagesave

Në funksion të avancimit të mëtejshëm të sistemit të pagesave dhe përmirësimit të vazhdueshëm të shërbimeve, si një ndër objektivat primare të BQK-së, gjatë vitit 2017 është vazhduar me zhvillimin e kuadrit rregullator bazuar në standardet e aplikueshme në Bashkimin Evropian, si dhe me avancimin e proceseve operative për të rritur efikasitetin e sistemit të pagesave.

Në vitin 2017 është kryer edhe funksionalizimi i plotë i sistemit të ri të pagesave, i cili ka filluar implementimin nga korriku i vitit 2016. Sistemi i ri është karakterizuar me qëndrueshmëri, siguri dhe efikasitet të lartë, i cili ka mundur kliringun dhe shlyerjen me kohë të të gjitha transaksioneve.

Në kuadër të fuqizimit të bazës ligjore, gjatë vitit 2017 janë aprovuar dy rregullore të lidhura me sistemin e pagesave, rregullorja për raportimin e statistikave të instrumenteve të pagesave dhe rregullorja për instrumentet e pagesave elektronike. Po ashtu është punuar në fuqizimin e kornizës rregullative për mbikëqyrjen e sistemeve të pagesave bazuar në parimet e BIS për infrastrukturën e tregjeve financiare.

Gjatë vitit 2017 është vazhduar me avancimin e Regjistrimit të Llogarive Bankare për të adaptuar kërkesat e reja që dolën nga amandamentimi i Ligjit për Procedurën Përmbartimore. Bazuar në këto kërkesa, janë zgjeruar edhe funksionet e këtij regjistri ku aktualisht i gjithë procesi i zbatimit të vendimeve përmbartimore mundësohet të kryhet në mënyrë automatike përmes shkëmbimit të vendimeve përmbartimore ndërmjet organeve të përmbartimit dhe bankave në formë elektronike. Këto ndryshime kanë ngritur nevojën për rishikimin e Udhëzimit për Regjistrin e Llogarive Bankare për të adaptuar këto kërkesa të Ligjit për procedurën përmbartimore, i cili është në proces të amandamentimit dhe pritet të finalizohet gjatë vitit 2018.

Operimi i Sistemit Elektronik të Kliringut Ndërbankar

Sistemi i Pagesave Ndërbankare (SPN) mundëson procesimin e një sërë instrumentesh të pagesave, kliringun ndërbankar, si dhe shlyerjen e letrave me vlerë. Figurat në vijim, paraqesin numrin dhe vlerën e transaksioneve të kryera përmes SPN-së për periudhat përkatëse:

Treguesit statistikorë të aktivitetit të SPN-së kanë reflektuar me një rritje në vëllim dhe vlerë të transaksioneve të paraqitura si në vijim:

Figura 80. Numri i transaksioneve në SPN

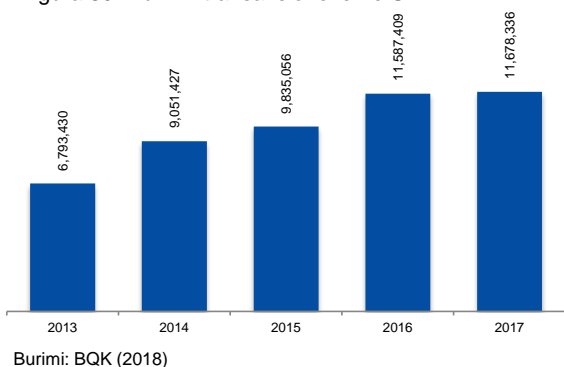
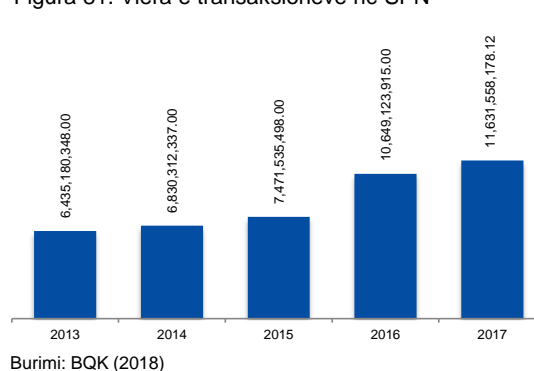

Figura 81. Vlera e transaksioneve në SPN

Janë procesuar rreth 11.7 milionë transaksione me vlerë totale prej afërsisht 11.6 miliardë euro. Krahasuar me transaksionet e SPN-së në vitin paraprak, vëllimi i transaksioneve është rritur për 0.78% dhe vlera e transaksioneve është rritur për 9.23%.

Figura 82. Mesatarja ditore e numrit të transaksioneve në SPN

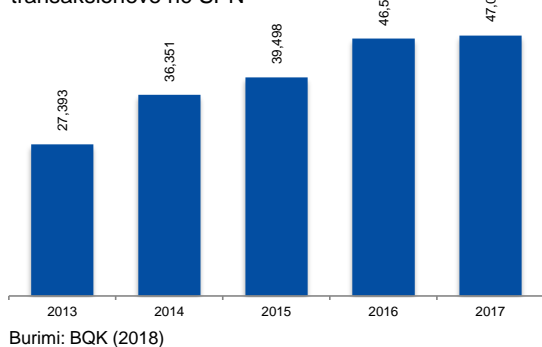
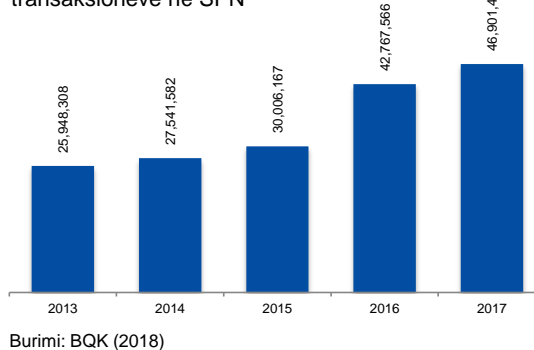

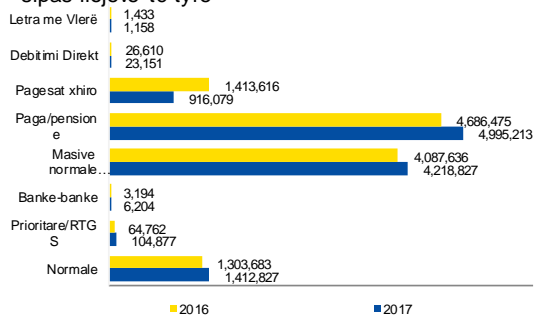
Figura 83. Mesatarja ditore e vlerës së transaksioneve në SPN

Rritja e vazhdueshme në vëllim dhe vlerë të transaksioneve ndërbankare të SPN-së pasqyron rritjen relative të pagesave pa para të gatshme dhe rritjen e besueshmërisë në sistemin bankar. Në kuadër të SPN-së realizohen pagesat përmes dy komponentëve.

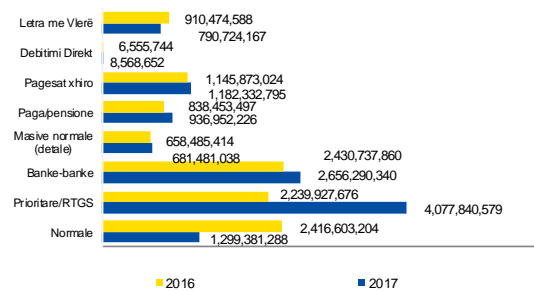
Në komponentën RTGS realizohen në kohë reale të gjitha pagesat me vlerë mbi 10,000 €, si dhe të gjitha pagesat të urdhëruara me prioritet nga ana e klientëve, ndërsa në komponentën ACH realizohen të gjitha pagesat me vlerë nën 10,000 € dhe përfshijnë këto lloje të pagesave: pagesat e rregullta (individuale dhe masive), pagat dhe pensionet, pagesat Kos-Giro dhe Debitimi Direkt. Niveli i rritjes si për nga vëllimi ashtu edhe vlera e këtyre kategorive të pagesave për vitet 2016 dhe 2017 është paraqitur në figurat si në vijim:

Figura 84. Vëllimi vjetor i transaksioneve të SPN-së sipas llojeve të tyre

Burimi: BQK (2018)

Figura 85. Vlera vjetore e transaksioneve të SPN-së sipas llojeve të tyre

Burimi: BQK (2018)

Pagesat e rregullta (individuale dhe masive) përbëjnë rreth 48.2% të vëllimit dhe 17% të vlerës së transaksioneve të SPN-së.

Transaksionet Kos-Giro përfaqësojnë një lloj të veçantë të transaksioneve të rregullta që po ashtu procesohen përmes sesioneve të kliringut dhe shlyhen në baza neto. Gjatë vitit 2017 numri i pagesave Kos-Giro është zvogëluar për 35.2%, ndërsa vlera e tyre shënoi rritje prej rreth 3.2%.

Transaksionet RTGS, procesohen dhe shlyhen gjatë orarit të punës në kohë reale dhe në baza bruto. Gjatë vitit 2017 numri i tyre përbënte rreth 0.9% të numrit të përgjithshëm të transaksioneve në SPN, ndërsa vlera e tyre rreth 35% të vlerës së transaksioneve përmes SPN-së.

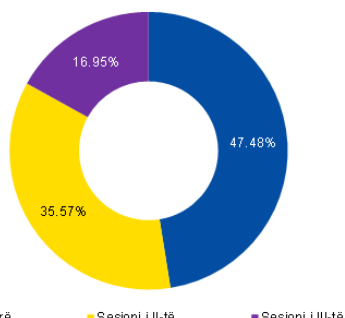
Debitimi Direkt si instrument i pagesës ende nuk është duke u përdorur në atë masë sa instrumentet tjera të pagesave. Kështu që gjatë vitit 2017, ky lloj i transaksioneve përfaqësonte në total më pak se 1% të vëllimit dhe vlerës së transaksioneve të SPN-së.

Pasqyrimi i pagesave të procesuara përmes sistemit ACH gjatë vitit 2017 sipas sesioneve, tregon një përqendrim më të theksuar në sesionin e parë të kliringut, krahasuar me dy sesionet tjera. Shmangia e mbingarkesave në flukset e pagesave përgjatë sesionit të fundit të kliringut minimizon rreziqet shtesë në kuadër të funksionimit të sistemit të pagesave.

Numri dhe vlera e transaksioneve në përqindje sipas sesioneve është paraqitur në figurën 86 dhe figurën 87.

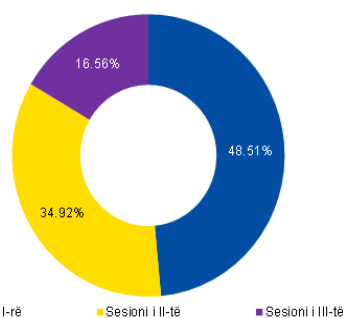
Numri dhe vlera e transaksioneve sipas sesioneve:

Figura 86. Numri i transaksioneve sipas sesioneve në SPN

Burimi: BQK (2018)

Figura 87. Vlera e transaksioneve sipas sesioneve në SPN

Burimi: BQK (2018)

Vlera e përgjithshme e transaksioneve të shlyera në SPN gjatë vitit 2017 ka qenë 11,631,558,178 €, ku tri institucionet e para me vlerë më të madhe të transfereve të iniciuara zënë 60.62% të vlerës së përgjithshme, ndërsa të gjitha institucionet tjera zënë 39.38%. Sa i përket numrit të transfereve të iniciuara, nga numri i përgjithshëm i tyre prej 11,678,336, tri institucionet e para me numër më të madh të transfereve të iniciuara zënë 73.63% të numrit të përgjithshëm, ndërsa të gjithë institucionet tjera zënë 26.37%.

Një pasqyrë e detajuar e treguesve të përqendrimit të pjesëmarrjes së institucioneve më aktive në SPN gjatë vitit 2017, kundrejt totalit të aktivitetit në këtë sistem, është paraqitur në tabelën si më poshtë:

Tabela 18. Treguesit e përqendrimit për transaksionet e iniciuara/dërguara në SEKN

Sistemi SPN	Vëllimi	Vlera
3 banka	73.63%	60.62%
7 bankat tjera	26.37%	39.38%
Cjithsejt	11,678,336	11,631,558,178

Burimi: BQK (2018)

Mbikëqyrja, analizat dhe zhvillimet e sistemeve të pagesave

Në kuadër të funksionit të mbikëqyrjes dhe analizave të sistemeve të pagesave, gjatë periudhës raportuese, është amendamentuar Rregullorja mbi Statistikat e Instrumenteve të Pagesave në harmonizim me Rregulloren e Bankës Qendrore Evropiane - BQE-së nr. 1409/2013 për Statistikat e Pagesave. Sipas kësaj rregulloreje, raportimi periodik i instrumenteve të pagesave do të zhvillohet duke aplikuar format e reja të raportimit duke u bazuar në standardet dhe kriteret të përcaktuara nga BQE, që janë thelbësore për identifikimin dhe monitorimin e zhvillimeve në tregjet e pagesave dhe për të ndihmuar në promovimin e funksionimit më të mirë të sistemeve të pagesave.

Në gusht të vitit 2017, Bordi i BQK-së ka miratuar Rregulloren për instrumentet e pagesave elektronike me qëllim të përcaktimit të kushteve, kërkesave dhe procedurave për lëshimin dhe përdorimin e instrumenteve të pagesave elektronike, si dhe përcaktimin e mënyrës së raportimit të informacionit gjatë përdorimit të këtyre instrumenteve të pagesave elektronike. Me anë të kësaj rregulloreje janë adaptuar kërkesat për rritjen e transparencës për klientin dhe rregullat për mbrojtjen e klientit. Kjo rregullore përcakton detyrimet ndaj lëshuesve dhe mbajtësve për lëshimin dhe për mënyrën e përdorimit të instrumenteve të pagesave elektronike. Gjithashtu, kjo rregullore adreson edhe instrumentin e parasë elektronike, e cila përcakton kushtet dhe kërkesat bazuar në standardet e Bashkimit Evropian.

Me qëllim të ngritjes së nivelit të sigurisë dhe efikasitetit të raportimit të instrumenteve të pagesave, BQK-ja në tremujorin e katërt të 2017 ka përgatitur infrastrukturën dhe ka zhvilluar marrëveshjen për automatizimin e raportimit të statistikave të pagesave përmes sistemit të raportimit elektronik. Ky sistem do të ndikojë në ngritjen e nivelit të sigurisë gjatë shkëmbimit të informacionit, do të mundësojë konsolidimin automatik të të gjitha raporteve nga njësitë raportuese në një të vetëm që do të ndikojë në shkurtimin e kohës, do të shërbejë për qëllime arkivore dhe në të ardhmen sipas nevojës mund të zhvillohet edhe për qëllime të avancuara analitike.

Zhvillime të rëndësishme nga prioritetet në fushën e mbikëqyrjes, janë Rregullorja për mbikëqyrjen e sistemeve të pagesave me rëndësi sistemike dhe Metodologjia për vlerësimin e sistemeve të pagesave. Të dy këto dokumente janë përgatitur në formë draftit duke u bazuar në dokumentet përkatëse të Bankës Qendrore të Evropës dhe në Parimet për Infrastrukturat e Tregut Financiar të Bankës për Rregullime Ndërkombëtare për mbikëqyrjen dhe vlerësimin e sistemeve të pagesave të rëndësishme sistemike të cilat pritet të finalizohen dhe të fillojnë implementimin gjatë këtij viti.

Gjatë vitit 2017 ka vazhduar publikimi i analizave dhe raporteve të rregullta rreth zhvillimeve të sistemeve të pagesave, si :

- Analiza mbi përdorimin e kartelave në Kosovë – analizë vjetore që pasqyron shpërndarjen socio-demografike të kartelave të cilat përdoren nga ana e qytetarëve të Kosovës, si dhe analizon faktorët të cilët kanë ndikuar në një shpërndarje të tillë të kartelave;
- Analiza mbi përdorimin e instrumenteve të pagesave në Kosovë - analizë e publikuar në baza tremujore që pasqyron statistikën lidhur me procesin e SPN-së me theks të veçantë, numrin dhe vlerën e transaksioneve ndërbankare, numrin e llogarive bankare, numrin dhe funksionin e terminaleve ATM dhe POS, numrin e kartelave sipas funksionit dhe transaksionet me kartela.

Gjithashtu në baza të rregullta janë përgatitur dhe publikuar në faqen zyrtare të BQK-së raportet periodike:

- Raporti mujor mbi numrin dhe vlerën e pagesave të SPN-së;

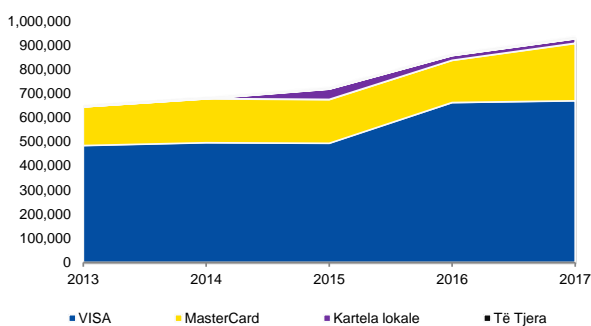

- Raporti mujor mbi depozita të bankave komerciale dhe rezervat;
- Raporti mujor mbi instrumentet me para të gatshme dhe jo me para të gatshme;
- Raporti vjetor mbi depozitat e bankave komerciale dhe rezervat;
- Raporti vjetor krahasues mbi instrumentet elektronike.

Instrumentet e pagesave dhe infrastruktura bankare për shërbime të pagesave

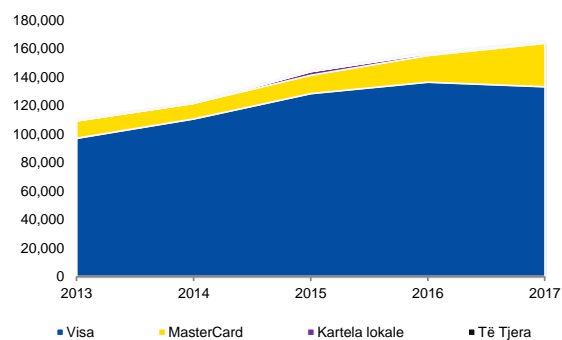
Raportimet e bankave për instrumente të pagesave tregojnë se deri në fund të dhjetorit të vitit 2017 numri i kartelave të debitit arriti në 926,209 ndërsa numri i kartelave të kreditit arriti në 164,740. Krahasuar me një vit më parë, konstatohet se numri i kartelave të debitit është rritur për 8.1%, ndërsa numri i kartelave të kreditit është rritur për 5.3%.

Figura 88. Numri i kartelave të debitit sipas llojit

Burimi: BQK (2018)

Figura 89. Numri i kartelave të kreditit sipas llojit

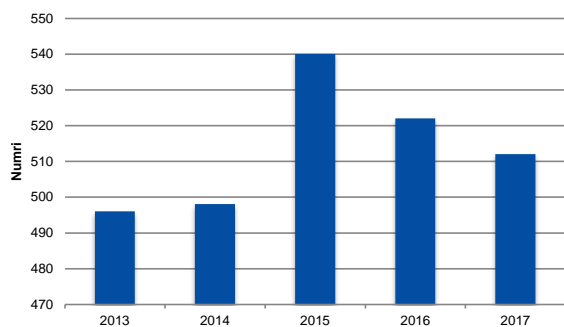

Burimi: BQK (2018)

Sa i përket infrastrukturës së terminaleve ATM (bankomate) dhe POS (pika të shitjes) të ofruara nga ana e bankave komerciale në Kosovë, shihet se ka pasur rritje të vazhdueshme të numrit të terminaleve POS (11,501), kurse терминаlet ATM janë karakterizuar me një ulje të lehtë edhe gjatë këtij viti (512).

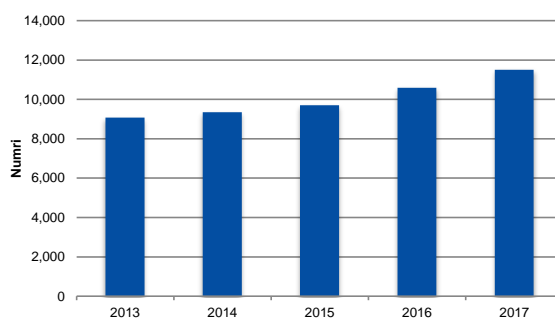
Krahas rritjes së numrit të terminaleve dhe instrumenteve të pagesave, nga të dhënat statistikore shihet se viti 2017 është karakterizuar edhe me rritje të përdorimit instrumenteve elektronike të pagesave.

Figura 90. Numri i terminaleve ATM

Burimi: BQK (2018)

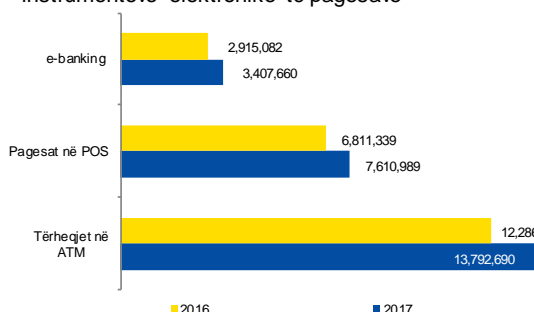
Figura 91. Numri i terminaleve POS

Burimi: BQK (2018)

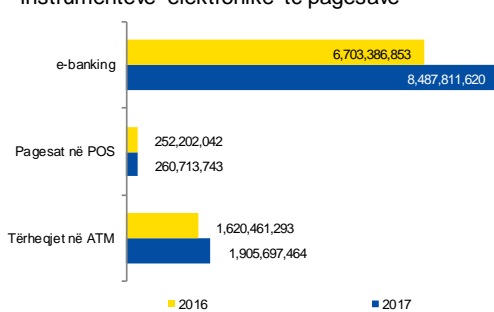
Numri i pagesave të kryera përmes shërbimit e-banking arriti në 3.4 milionë transaksione që krahasuar me vitin paraprak paraqet rritje për 16.9%, ndërsa vlera e tyre arriti në 8.5 miliardë euro, me rritje vjetore prej 26.6%.

Figura 92. Vëllimi vjetor i transaksioneve të instrumenteve elektronike të pagesave

Burimi: BQK (2018)

Figura 93. Vlera vjetore e transaksioneve të instrumenteve elektronike të pagesave

Burimi: BQK (2018)

Viti 2017 po ashtu u karakterizua me një tendencë në rritje të përdorimit të instrumenteve elektronike të pagesave. Numri i pagesave në POS terminale është rritur për 11.7%, ndërsa vlera e tyre është rritur për 3.4%. Po ashtu edhe tërheqjet në ATM terminale janë karakterizuar me rritje. Numri i tërheqjeve në ATM gjatë vitit 2017 është rritur për rreth 17%, ndërsa vlera e tërheqjeve është rritur për 26.6%.

Nga raportimet e bankave rezulton se në fund të vitit 2017, numri i përgjithshëm i llogarive bankare të klientëve ishte rreth 1.97 milion, që paraqet një rritje prej 4.95% krahasuar me fundin e vitit 2016. Rreth 98.45 % e llogarive janë të rezidentëve, ndërsa rreth 1.55% janë të jorezidentëve.

Nga totali i llogarive, në fund të vitit 2017, rreth 357.3 mijë llogari kishin qasje “online” nga interneti për të kryer pagesa apo për të kontrolluar gjendjen e llogarisë, duke shënuar një rritje prej 54.7% në krahasim me vitin 2016.

Bazuar në të dhënat statistikore zhvillimi i infrastrukturës ka rezultuar me një ritëm më të shpejtë të zhvillimit. Inkurajues mbetet trendi i shpejt i rritjes së përdorimit të instrumenteve elektronike të pagesave.

Tabela 19. Numri i llogarive

Përshkrimi i llogarisë	Totali i llogarive të klientëve			Të aksesueshme nga interneti		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Llogaritë e klientëve (1+2)	1,886,644	1,875,091	1,967,755	187,297	230,905	357,320
1-Llogari të rezidentëve (a+b)(%)	98.37%	98.45%	98.40%	97.22%	97.86%	98.51%
a-Indivuale (%)	93.18%	92.85%	93.10%	79.66%	79.68%	84.26%
b-Kompani (%)	6.82%	7.15%	6.90%	20.34%	20.32%	15.74%
2-Llogari të jo-rezidentëve (c+d) (%)	1.63%	1.55%	1.60%	2.78%	2.14%	1.49%
c-Indivuale (%)	96.60%	96.99%	97.48%	91.99%	91.54%	91.85%
d-Kompani (%)	3.40%	3.01%	2.52%	8.01%	8.46%	8.15%

Burimi: BQK (2018) raportimet e bankave sipas “Metodologjisë për raportimin e instrumenteve të pagesave

Sa i përket krahasimit të Kosovës me vendet në rajon, shihet se trendi i shpejtë i zhvillimit gjatë viteve të fundit ka ndikuar, që sot Kosova të ketë përmirësuar pozitën e saj krahasuar me vendet fqinje.

Tabela 20. Tabela krahasuese e instrumenteve dhe terminaleve të pagesave¹

Përshkrimi	Banorë	ATM për milion banorë	POS për milion banorë	Kredit Kartelat për milion banorë	Debit Kartelat për milion banorë	E-Banking për milion banorë
Kosova	1.77	295	5,982	88,382	484,021	130,454
Shqipëria	2.89	277	2,461	29,736	301,596	72,372
Republika Çeke	10.55	446	14,066	187,922	951,556	-
Turqia	78.74	615	22,177	746,704	1,486,813	-
Slllovenia	2.06	814	-	56,267	1,249,059	-
Bulgaria	7.15	804	14,614	170,065	878,315	-
Hungaria	9.83	508	12,319	137,940	772,029	-
Bosnja	3.52	430	7,478	-	-	109,023
Mali i Zi	0.62	626	20,692	63,924	680,106	177,400
Kroacia	4.19	1,084	25,318	33,680	1,640,330	-
Maqedonia	2.07	502	16,896	181,475	697,112	335,855

Burimi: BQK (2018) dhe bankat qendrore apo autoritetet mbikëqyrëse të shteteve përkatëse

¹ Të dhënat në tabelë janë nga viti 2016 pasi që shumica e vendeve në rajon të dhënat për vitin 2015 nuk i kanë publikuar ende.